

Soạn bài Tóm tắt văn bản tự sự

1. Soạn bài: Tóm tắt văn bản tự sự mẫu 1

1.1. Mục đích, yêu cầu, cách tóm tắt văn bản tự sự dựa theo nhân vật chính

- Tóm tắt văn bản tự sự theo nhân vật chính là: viết hoặc kể lại một cách ngắn gọn các sự việc cơ bản trong văn bản tự sự theo lời nhân vật chính.

1.2. Cách tóm tắt văn bản dựa theo nhân vật chính

Tóm tắt truyện An Dương Vương và Mị Châu - Trọng Thủy

a. Nhân vật chính của truyện An Dương Vương và Mị Châu - Trọng Thủy: An Dương Vương, Mị Châu, Trọng Thủy.

b. Tóm tắt truyện dựa theo nhân vật An Dương Vương:

An Dương Vương là vua nước Âu Lạc, khởi công xây thành, nhiều lần thất bại. Nhờ rùa vàng giúp đỡ, An Dương Vương đã xây được thành và chế nỏ giữ nước. Triệu Đà nhiều lần tấn công nhưng thất bại, đã dùng mưu kế: cầu hôn Mị Châu - con gái An Dương Vương cho con trai là Trọng Thủy. Trọng Thủy ở rể, thực hiện âm mưu tráo nỏ thần. Triệu Đà cất binh sang xâm lược, cậy có nỏ thần, An Dương Vương chủ quan dẫn đến mất nước. Cuối cùng nhà vua cùng Mị Châu lên ngựa chạy về phía biển đông, cầu cứu Rùa Vàng. An Dương Vương rút gươm chém Mị Châu, cảm sừng tê giác theo Rùa vàng rẽ nước xuống biển.

c. Tóm tắt truyện dựa theo nhân vật Mị Châu:

Mị Châu là con gái của Vua nước Âu Lạc, An Dương Vương Thục Phán. Nhân việc Triệu Đà thua trận xin cầu hoà và muốn được cho con trai sang ở rể, nàng được vua cha thuận ý gả cho Trọng Thủy. Mị Châu rất mực yêu chồng nên đã vô ý đem bí quyết nỏ thần ra nói với chồng. Có được nỏ thần, Trọng Thủy xin về quê nhà. Trọng Thủy cùng cha đem đội quân sang đánh Âu Lạc. Loa Thành đại bại, Mị Châu theo cha chạy xuống phương Nam nhưng vừa đi nàng lại vừa sắc lông ngỗng làm dấu cho Trọng Thủy. Chạy ra bờ biển vua cha nổi giận tuốt gươm ra chém. Mị

Châu chết, máu nàng chảy xuống biển, trai sò ăn phải đều biến thành hạt châu. Xác nàng được Trọng Thủy đem về mai táng ở Loa Thành, Trọng Thủy thương nhớ Mị Châu, sau đó cũng lao đầu xuống giếng mà chết. Người đời sau mò được ngọc ở biển Đông đem về giếng ấy mà rửa thì ngọc càng thêm sáng.

d. Cách tóm tắt văn bản dựa theo nhân vật chính:

Bước 1: Đọc kĩ văn bản, xác định nhân vật chính và diễn biến của sự việc đó.

Bước 2: Chọn sự việc cơ bản xảy ra với nhân vật chính và diễn biến của sự việc đó.

Bước 3: Tóm tắt hành động, lời nói, tâm trạng của nhân vật theo diễn biến của sự việc.

1.3. Luyện tập

Câu 1 (trang 121 - 122 sgk Ngữ Văn 10 Tập 1):

a/

- Bản tóm tắt 1: tóm tắt toàn bộ câu chuyện

+ Mục đích làm rõ cốt truyện. Dựa theo các sự kiện cơ bản xảy ra với nhân vật chính và diễn biến sự việc đó.

- Bản tóm tắt 2: bắt đầu từ chàng “Trương đi đánh giặc” đến “thì không kịp nữa”.

Đoạn tóm tắt này được dùng làm dẫn chứng để làm sáng tỏ 1 ý kiến.

+ Ghi chép tài liệu nhằm minh họa một ý kiến.

+ Dựa theo diễn biến của cốt truyện có dẫn nguyên văn câu nói của đứa bé.

b/ Bản tóm tắt 1: tóm tắt đầy đủ cả câu chuyện.

Bản tóm tắt 2: chỉ lựa chọn 1 số sự việc, chi tiết tiêu biểu phục vụ cho việc làm sáng tỏ 1 ý kiến.

Câu 2 (trang 122 sgk Ngữ Văn 10 Tập 1):

Sau lần mang quân xâm lược Âu Lạc thất bại, Triệu Đà lập mưu sang hỏi cưới Mị Châu. An Dương Vương đồng ý gả Mị Châu, Trọng Thủy xin ở rể và dụ dỗ Mị Châu cho xem trộm nỏ thần. Trọng Thủy đánh cắp nỏ thần trở về nước và hứa hẹn

theo lông ngỗng của Mị Châu để tìm nàng. Triệu Đà kéo quân sang xâm lược Âu Lạc, An Dương Vương chủ quan nên mất thành. Trọng Thủy đi tìm Mị Châu theo dấu lông ngỗng tới bờ biển thì thấy xác của Mị Châu, bèn mang xác về Loa Thành an táng. Vì quá thương nhớ Mị Châu, Trọng Thủy lao đầu xuống giếng chết. Người đời sau lấy ngọc trai ở biển Đông đem rửa bằng nước giếng thì thấy ngọc sáng hơn.

Câu 3 (trang 122 sgk Ngữ Văn 10 Tập 1):

Tấm mồ côi cha từ nhỏ, nàng sống với mẹ con dì ghẻ Cám. Mẹ con Cám thường xuyên bắt Tấm làm việc vất vả. Một lần đi bắt cá, Cám chắt hết giỏ tôm cá của Tấm, trong giỏ còn mỗi con cá Bống, Tấm mang về nuôi. Mẹ con Cám thịt cá Bống. Nhà vua mở hội, mẹ con Cám bắt Tấm ở nhà nhặt thóc gạo trộn lẫn, được Bụt giúp Tấm được đi chơi hội, trên đường đi Tấm đánh rơi hài. Nhà vua nhặt được, ai đi vừa chiếc hài sẽ lấy làm vợ. Tấm đi vừa hài và trở thành hoàng hậu. Mẹ con Cám lập mưu giết Tấm, Tấm biến thành chim Vàng Anh, cây xoan đào, khung cửi, quả thị. Cuối cùng Tấm gặp lại nhà vua và sống trong cung hạnh phúc đến suốt đời.

2. Soạn bài: Tóm tắt văn bản tự sự mẫu 2**2.1. KIẾN THỨC CƠ BẢN**

Tóm tắt văn bản là một việc làm phổ biến. Để có được một văn bản tóm tắt tốt, trước hết, cần xác định mục đích tóm tắt rõ ràng (để ghi nhớ, để giới thiệu với người khác hoặc để làm dẫn chứng trong bài văn nghị luận văn học...), và nắm vững cách thức tóm tắt.

2.1.1. Mục đích, yêu cầu tóm tắt văn bản tự sự

a) Mục đích: Trong cuộc sống, việc tóm tắt văn bản tự sự phục vụ nhiều mục đích khác nhau. Thường chúng ta tóm tắt để dễ dàng ghi nhớ, để hiểu và đánh giá nội dung văn bản. Cũng có khi tóm tắt để ghi chép làm tài liệu, làm dẫn chứng

trong bài văn hoặc để kể lại cho người khác nghe, để minh họa cho một ý kiến nào đó của mình.

b) Yêu cầu: Bản tóm tắt phải ngắn gọn nhưng vẫn đảm bảo được nội dung cơ bản hoặc những đặc điểm, những mốc quan trọng trong cuộc đời của nhân vật chính. Bản tóm tắt cũng phải được trình bày theo một bố cục rõ ràng, chính xác theo những yêu cầu chung của văn tự sự.

2.1.2. Cách tóm tắt tác phẩm tự sự theo nhân vật chính

- Đọc kĩ văn bản gốc, chọn các sự việc cơ bản xảy ra với nhân vật chính và diễn biến của các sự việc đó.
- Tóm tắt rõ các hành động, lời nói, tâm trạng của nhân vật theo diễn biến của cốt truyện (một vài chỗ có thể kết hợp dẫn nguyên văn một số từ ngữ, câu văn trong văn bản gốc).

2.2. RÈN KĨ NĂNG

2.2.1. Về Truyện An Dương Vương và Mị Châu - Trọng Thủy

a) Trong truyện này, có thể xác định An Dương Vương và Mị Châu là hai nhân vật chính (tuy xét về trò quan trọng thì An Dương Vương nổi bật hơn). Hai nhân vật này xuất hiện ở hầu hết các sự việc chính của câu chuyện. Hơn thế nữa, họ còn là những "mắt xích" quan trọng quyết định chiều hướng phát triển của cốt truyện.

b) Tóm tắt Truyện An Dương Vương và Mị Châu - Trọng Thủy theo nhân vật An Dương Vương:

Vua An Dương Vương nước Âu lạc họ tên là Thục Phán. Vua cho xây thành ở đất Việt Thường nhưng hễ đắp tới đâu lại lở tới đấy. Một hôm có cụ già từ phương đông tới nói: Sẽ có sứ Thanh Giang đến giúp vua xây thành.

Hôm sau vua mừng rỡ cho người ra đón mới biết sứ Thanh Giang là một con rùa vàng.

Thành xây nửa tháng thì xong, vững chãi và kiên cố. Trước khi về biển, rùa vàng còn tháo vuốt đưa cho nhà vua là lấy nỏ thần chống giặc. Có thành cao, hào sâu lại có nỏ thần, vua Thục rất nhiều lần đã đánh cho quân của Triệu Đà đại bại.

Đà không dám đối chiến, bèn xin hoà và cho con trai là Trọng Thủy sang cầu hôn. Vua đồng ý gả con gái cho Mị Châu, lại cho cả Trọng Thủy ở lại Loa Thành làm rể. Có được cơ hội tốt, Trọng Thủy bèn dụ dỗ Mị Châu cho xem nỏ thần rồi đánh tráo ngay lấy nỏ.

Quân Triệu Đà phá được nỏ thần bèn ồ ạt tấn công. An Dương Vương trong khi ấy cậy có nỏ Liên Châu vẫn điềm nhiên ngồi đánh cờ, không bố phòng gì cả. Loa Thành bị vỡ, Vua Thục bèn mang theo con gái chạy xuống phía Nam. Thế nhưng cùng lúc ấy Trọng Thủy lại theo dấu lông ngỗng mà Mị Châu rắc ở đường đuổi theo. Cùng đường, lại nghe sứ Thanh Giang nhắc nhở "Giặc ở ngay sau nhà vua đó", An Dương Vương bèn tuốt kiếm chém Mị Châu rồi cầm rừng tê bẫy tác rẽ nước đi xuống biển.

c) Tóm tắt truyện theo nhân vật Mị Châu:

Mị Châu là con gái của Vua nước Âu Lạc, An Dương Vương Thục Phán. Nhân việc Triệu Đà thua trận xin cầu hoà và muốn được cho con trai sang ở rể, nàng được vua cha thuận ý gả cho Trọng Thủy.

Mị Châu rất mực yêu chồng lại ngây thơ khờ dại nên đã vô ý đem bí quyết nỏ thần ra nói với người chồng gián điệp. Có được nỏ thần, Trọng Thủy muốn xin về, Mị Châu lại nói: Sau này, nếu có gặp cảnh biệt li thì cứ theo dấu chiếc áo lông ngỗng của thiếp mà tìm.

Thủy về nhà, rồi cùng cha đem đội quân sang đánh. Loa Thành đại bại, Mị Châu theo cha chạy xuống phương Nam nhưng vừa đi nàng lại vừa sắc lông ngỗng làm dấu cho Trọng Thủy. Chạy ra bờ biển vua cha nổi giận tuốt gươm ra chém. Trước khi chết, Mị Châu còn khấn: Nếu có lòng phải nghịch thì khi chết đi nguyện biến

thành cát bụi, bằng không thì xin được biến thành châu ngọc để rửa sạch mối nhục thù. Mị Châu chết, máu nàng chảy xuống biển, trai sò ăn phải đều biến thành hạt châu. Xác nàng được Trọng Thủy đem về mai táng ở Loa Thành, Trọng Thủy thương nhớ Mị Châu, sau đó cũng lao đầu xuống giếng mà chết. Người đời sau mò được ngọc ở biển Đông đem về giếng ấy mà rửa thì ngọc càng thêm sáng.

d) Có thể rút ra cách thức tóm tắt tác phẩm theo tự sự theo nhân vật chính như sau:

Để tóm tắt tác phẩm tự sự theo nhân vật chính cần:

- Xác định mục đích tóm tắt (tóm tắt phục vụ mục đích gì? Hơn nữa có tác phẩm có thể có nhiều nhân vật chính nên có thể có rất nhiều cách tóm tắt khác nhau).
- Đọc kĩ văn bản để xác định nhân vật chính (những nhân vật xuất hiện nhiều và có vai trò quyết hướng tới sự phát triển hoặc đổi thay chiều hướng truyện). Đặt nhân vật này trong mối quan hệ với các nhân vật khác và diễn biến các sự việc trong cốt truyện để dễ dàng tóm tắt hay lược bỏ.
- Viết văn bản tóm tắt bằng lời văn của mình để giới thiệu nhân vật, nêu rõ các hành động, lời nói, tâm trạng của nhân vật theo diễn biến của cốt truyện (để khắc hoạ nhân vật, có thể kết hợp trích dẫn nguyên văn một số từ ngữ, câu văn trong tác phẩm).
- Kiểm tra lại và sửa chữa văn bản tóm tắt cho phù hợp với mục đích và yêu cầu của việc tóm tắt.

2.2.2. a) Căn cứ vào nội dung văn bản, có thể thấy Từ điển văn học đã chọn cốt truyện làm định hướng để tóm tắt truyện Tấm Cám. Trong khi đó, nhà văn Nguyễn Đình Thi đã dựa vào tính cách nhân vật Trương Sinh để tóm tắt chuyện người con gái Nam Xương.

b) Nguyễn Đình Thi tóm tắt truyện để làm dẫn chứng minh họa cho bài văn nghị luận, vì thế mà định hướng tóm tắt có khác với Từ điển văn học (tóm tắt truyện Tấm Cám nhằm giới thiệu khái quát nội dung tác phẩm).

Từ điển văn học đã tóm tắt sự việc "Bụt hiện lên an ủi, giúp đỡ Tấm" trong một câu và sự việc "Tấm biến hóa nhiều lần" được kể lại bằng ba câu. Chuyện người con gái Nam Xương vốn gồm mấy trăm câu, nhưng Nguyễn Đình Thi đã gói gọn lại chỉ trong sáu câu văn ngắn.

Qua hai cách làm này, có thể rút ra kinh nghiệm: Dù định hướng tóm tắt theo cốt truyện hay theo nhân vật thì điều quan trọng vẫn là phải biết cách lược đi những sự việc, những chi tiết phụ ; chọn lấy những sự việc, những chi tiết chính. Hơn nữa, trong khi viết, kỹ thuật "nén câu dồn ý" sẽ làm cho bài tóm tắt thêm cô đọng hơn.

2.2.3. Tóm tắt Truyện An Dương Vương và Mị Châu - Trọng Thủy theo nhân vật Trọng Thủy:

Tóm tắt Truyện An Dương Vương và Mị Châu - Trọng Thủy theo nhân vật Trọng Thủy:

Triệu Đà nhiều lần cất quân đánh sang Âu Lạc những điều thất bại bèn sai con trai sang hỏi Mị Châu để cầu hoà. Sau khi An Dương Vương đồng ý gả Mị Châu, Trọng Thủy xin ở lại Loa Thành để chờ có cơ hội dò xét "bí quyết" đánh giặc của An Dương Vương. Một hôm trong khi nói chuyện, Trọng Thủy dỗ Mị Châu cho xem trộm nỏ thần. Xem xong, Thủy ngầm làm một cái lẫy nỏ khác thay vuốt vàng rồi xin phép Thục Phán được về phương bắc thăm cha. Trước khi ra đi, Trọng Thủy còn cùng với Mị Châu hứa hẹn: nếu sau này lỡ chẳng may li tán thì cứ theo dấu lông ngỗng rút ra từ chiếc áo của Mị Châu mà tìm.

Trọng Thủy về phương Bắc chế nỏ rồi cùng cha kéo quân xuống phương Nam. Thế quân đang mạnh lại gặp lúc An Dương Vương có ý chủ quan nên chẳng mấy chốc quân của Trọng Thủy đã chiếm được Loa Thành. Không thấy vợ ở trong thành,

Thủy tức tốc phi ngựa theo dấu lông ngỗng mà đuổi theo. Thế nhưng đến sát bờ biển, Thủy đã thấy Mị Châu đã chết từ bao giờ. Trọng Thủy ôm xác Mị Châu đem về Loa Thành an táng. Một hôm trong khi đi tắm, Trọng Thủy nhìn thấy bóng dáng Mị Châu dưới nước bèn cứ thế lao đầu xuống giếng mà chết. Người đời sau đồn rằng đem nước ở giếng này mà rửa ngọc minh châu thì thấy ngọc cứ ngày một sáng thêm lên.

4. Tóm tắt truyện Tấm Cám theo nhân vật Tấm (hoặc Cám)

Kể lại truyện Tấm Cám theo lời của nhân vật Tấm

a) Tóm tắt truyện theo nhân vật Tấm:

Tấm mồ côi cha từ nhỏ. Cô phải sống cùng với mẹ dì ghẻ và cô em gian ác. Trong mọi việc, Tấm luôn là người phải chịu thiệt thòi. Đi bắt tôm bắt tép, Tấm bị Cám lừa trút hết giỏ tép đầy. Tấm nuôi được con cá Bống, mẹ con Cám lại lừa giết thịt ăn. Ngày nhà vua mở hội, mẹ dì ghẻ lại lấy gạo và thóc trộn lẫn với nhau bắt Tấm nhặt xong mới được đi xem. Trong tất cả những lần như thế Tấm đều được Bụt hiện lên an ủi và giúp đỡ. Nhờ có Bụt, ngày hội Tấm có quần áo đẹp, khăn đẹp và giày đẹp. Đi xem hội, Tấm sơ ý đánh rơi mất chiếc giày nhưng cũng may nhờ chiếc giày ấy, Tấm trở thành hoàng hậu. Ghen ghét, mẹ con Cám lập mưu giết Tấm rồi đưa Cám vào cung để thế chân. Tấm chết, biến hoá nhiều lần thành: chim vàng anh, cây xoan đào, khung cửa. Mỗi lần như thế lại là một lần Tấm bị mẹ con Cám lập mưu hãm hại. Cuối cùng Tấm biến thành quả thị, âm thầm giúp việc nấu cơm, quét dọn cho bà hàng nước. Nhưng rồi bà cụ cũng phát hiện ra. Bà xé tan vỏ thị và thế là từ đây Tấm sống cùng bà. Một hôm nọ vua đến quán này uống nước, ăn miếng trầu cánh phượng, vua thấy quen và thế là vua nhận ra người vợ yêu quý của mình. Tấm thẳng tay trừng trị mẹ con nhà Cám rồi trở lại cuộc sống hạnh phúc bên vua.

b) Tóm tắt truyện theo nhân vật Cám:

Cám xấu tính nhưng lại phải sống bên người chị cùng cha khác mẹ hiền lành, xinh đẹp nên lúc nào cũng tỏ ra ganh ghét. Được mẹ đứng sau hậu thuẫn, Cám luôn tìm cách để đày đoạ chị. Cùng đi hót tép nhưng Cám lừa nhác không bắt được con nào. Cám lừa chị hụp xuống ao để trút giỏ tép mang về. Thấy Tấm nuôi được con cá Bống, Cám lại lừa bắt và giết thịt. Ngày hội, Cám sắm sửa quần áo đẹp đi chơi. Thấy vua mời các thiếu nữ thử giấy kén vợ, Cám cũng len vào nhưng không được. Ghen tức vì Tấm được làm hoàng hậu, nhân ngày dỗ cha, Cám và mẹ lừa Tấm trèo cau rồi giết Tấm. Cám vào cung thay chị. Một hôm đang giặt áo, Cám lại nghe tiếng chim vàng anh hót lời của Tấm. Cám tức giận bắt chim làm thịt rồi nói dối vua.

Tưởng đã an tâm nhưng một thời gian sau ở vườn ngự lại mọc lên hai cây xoan đào rất đẹp. Nhà vua lấy làm yêu thích lắm. Biết chuyện Cám lại sai cho lính chặt cây đóng thành khung cửa. Thế nhưng cứ mỗi lần ngồi vào khung cửa, Cám lại nghe thấy tiếng chim rửa mình. Không chịu được, Cám đốt quách khung cửa rồi đổ tro ra mãi bên đường.

Lạ thay một hôm không biết từ đâu Tấm trở về. Cám thấy chị xinh đẹp hơn xưa thì tỏ ra ham muốn. Cuối cùng Cám chết một cách thích đáng vì sự tham lam và ngu ngốc của mình.
